

Αυξήσεις και ανεξήγητες εκπλήξεις...

Του Μιχ. Παπαγιαννάκη

ΟΤΑΝ οι τιμές των εμπορευμάτων («αγαθών και υπηρεσιών») δεν διαμορφώνονται (λιγότερο ή περισσότερο) ελεύθερα από τους μηχανισμούς της παραγωγής και της αγοράς, αλλά ορίζονται από το κράτος, εύκολα δημιουργείται η ψευδαίσθηση, τόσο στις κυβερνήσεις όσο και στους πολίτες, ότι το κράτος μπορεί «ελεύθερα» να τις καθορίζει, δηλαδή με κριτήρια κοινωνικά ή πολιτικά, συχνά σεβάστα, αλλά χωρίς να λαμβάνει υπόψη του τις δουλειές της παραγωγής και της αγοράς. Η διάκριση και η ένταση της ψευδαίσθησης ποικίλλει. Και ευθέως ανάλογο βέβαια είναι το μέγεθος της εκπλήξης που ακολουθεί την προσαρμογή, θελημένη ή εκ των πραγμάτων, προς τα δυσάρεστα δεδομένα, ιδίως όταν αυτά έχουν επιδεινωθεί από τις συνέπειες της εν λόγω ψευδαίσθησης.

ΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ που σημειώθηκαν μετά τις πρόσφατες αυξήσεις (στα καύσιμα, στη ζάχαρη... - ασφαλώς δε έπονται και άλλες) δεν περιείχαν ωστόσο μόνο, υποκριτική ή γνήσια, εκπλήξη. Διαβλέπει κανείς, αν τις αναλύσει έστω και στοιχειωδώς, την πίστη ότι οι αυξήσεις αυτές ήταν η χειρότερη λύση ανάμεσα σε άλλες εξίσου εφικτές και ασφαλώς περισσότερες επιθυμητές. Με τη διαφορά ότι αυτές οι «άλλες λύσεις» ούτε καν σκιαγραφούνται από όσους τις υπαινίσσονται σε σχόλια και δηλώσεις.

ΚΑΙ ΠΩΣ να τις σκιαγραφήσει κανείς, όταν, όπως εξελίχθηκαν τα πράγματα, δεν υπάρχουν; Αυτό δεν δικαιολογεί την κυβερνητική απόφαση. Απλώς διαπιστώνει ότι ο δημόσιος διάλογος εξακολουθεί να γίνεται σε επίπεδα και με όρους που δεν έχουν παρά μικρή σχέση με την πραγματικότητα και τις εξελίξεις της. Τις οποίες εξελίξεις, εξάλλου, αυτός ο τύπος δημόσιου διαλόγου διαμόρφωσε σ' ένα βαθμό, ωθώντας προς κατευθύνσεις αδιέξοδες ή εμποδίζοντας σκέψεις και πρωτοβουλίες προς τις αναγκαίες και έγκαιρες προσαρμογές.

Ας πάρουμε για παράδειγμα την τιμή των καυσίμων.

Το κράτος ελέγχει και ορίζει την τελική τους τιμή στους καταναλωτές (αυτοκινητιστές, νοικοκυριά, βιομηχανίες...). Με τις τιμές που είχε κατά καιρούς ορίζει, είχε καταφέρει να συσσωρεύσει ένα έλλειμμα πάνω από 100 δισεκατομμύρια δραχμές, οι οποίες αποτελούν ουσιαστικά μian επιχορήγηση του κράτους στην κατανάλωση ενός (κυρίως εισαγόμενου) εμπορεύματος. Το έλλειμμα αυτό καλύπτεται ή με πληθωριστικό χρήμα ή με αυξημένους φόρους από άλλες πηγές, όχι αναγκαστικά εκείνες που καταναλίσκουν τα περισσότερα καύσιμα!

ΓΙΑ ΝΑ μην αυξηθεί η τιμή των καυσίμων θα έπρεπε να μειωθεί η τιμή τους στην παραγωγή (εκτός Ελλάδας), να μην ανεβεί η τιμή του δολαρίου σε δραχμές περισσότερο από την πτώση της τιμής του πετρελαίου, να αυξηθεί η φυσική παραγωγικότητα ή να μειωθεί το κόστος σε χρήμα της μεταφοράς, διύλισης, διανομής κλπ. των καυσίμων εδώ και στο εξωτερικό να μειωθούν οι φόροι που το κράτος εισπράττει από τα καύσιμα.

Από αυτές τις «λύσεις» οι περισσότερες δεν εξαρτώνται από την όποια θέληση της όποιας ελληνικής κυβέρνησης. Άλλες είναι εφικτές μακροχρόνια (αύξηση παραγωγικότητας, δηλαδή κυρίως νέες τεχνολογίες), άλλες είναι περίπου αδύνατες (μείωση του κόστους σε χρήμα, δηλαδή μεταξύ άλλων των μισθών και των κερδών, εντός και εκτός Ελλάδας, στις διάφορες φάσεις του κυκλώματος...), άλλες τέλος εξαρτώνται πλήρως από το ελληνικό κράτος, όπως η μείωση των φόρων. Αυτούς όμως ή θα πρέπει να τους αναπληρώσει με πληθωριστικό χρήμα ή νέους φόρους, ή θα πρέπει να τους συνοδεύει με μείωση δαπανών. Ποιων;

ΒΗΜΑ

18 ΑΥΓ. 1985

Ασε που το βασικό, από πολύ παλιά, ερώτημα δεν ήταν αν θα πρέπει ή όχι, αν είναι δυνατόν ή όχι να αυξηθεί η τιμή των καυσίμων, αλλά το πόσο και πώς θα έπρεπε να μεθοδευτούν και διαφοροποιηθούν οι αυξήσεις των διαφόρων μορφών χρήσης των ενεργειακών πόρων, ώστε να προωθηθούν συστηματικά και προγραμματισμένα τόσο η ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας όσο και η αναδιάρθρωσή της μπροστά στην μετα - πετρελαϊκή εποχή που ήδη έχει αρχίσει. Αντί για κάτι τέτοιο, η Ελλάδα συνέχισε μακαρίως να αυξάνει την κατανάλωσή της σε ενέργεια κάθε μορφής, με ιδιαίτερα αντικοινωνικούς και αντιαναπτυξιακούς τρόπους, ανάγοντας το Ι.Χ. αυτοκίνητο σε ρυθμιστή της δημόσιας ζωής και των μελλοντικών εξελίξεων της κοινωνίας και της οικονομίας της (ακόμη και οι τωρινές αυξήσεις επιβαρύνουν σχετικά λιγότερο το Ι.Χ. και σχετικά περισσότερες τις παραγωγικές χρήσεις, τη θέρμανση κλπ.). Ποιοι δημιούργησαν το γενικό αυτό «κλίμα» της ενεργειακής πολιτικής; Συχνά οι ίδιοι που μένουν εμβρόντητοι σήμερα από τις αναπόφευκτες αυξήσεις και από τη διαπίστωση ότι η έως τώρα ενεργειακή πολιτική ελάχιστα δεδομένα έχει αλλάξει ως προς τα δεδομένα της περασμένης δεκαετίας.

Ισως τώρα που οι αντιλήψεις και οι κλαυθμηρισμοί που πηγάζουν από μια στενή, ιδιοτελή και «ξένοιαστη» αν όχι και χαζοχαρούμενη, θεώρηση της δημόσιας ζωής, οδήγησαν εκεί που επέπρωτο να οδηγήσουν, το ειδικό τους βάρος να μειωθεί. Είθε!

ΓΙΑΤΙ οι μηχανισμοί της παραγωγής και της αγοράς δεν επιτρέπουν, δυστυχώς, την άσκηση οποιασδήποτε πολιτικής υπαγορεύει αποκλειστικά μια εικαζόμενη ή και εκφρασμένη πολιτική βούληση. Απαιτούν, τέλος πάντων, και διαχείριση και πρόδλεψη και προσαρμογή και πρωτοβουλία. Αλλιώς εκδικούνται τους επί μακρόν αγνοούντες τους σχετικούς καταναγκασμούς. Το φαινόμενο είναι γνωστό. Τόσο ο Σαντάτ στην Αίγυπτο, όσο και ο Γκιέρκε στην Πολωνία ή ο Χασάν στο Μαρόκο, «ανακάλυψαν» με «θεία εκπλήξη» που οδηγεί το να αγνοεί κανείς την εξέλιξη του κόστους και των δημοσίων ελλειμμάτων (άλλος για το χοιρινό κρέας, άλλος για τα κοτόπουλα, άλλος για τα σιτηρά...) ή το να παραπέμπει την εφαρμογή αυτονόητων κανόνων της οικονομικής διαχείρισης στις... ελληνικές καλένδες.